

INDEKS KESEJAHTERAAN HIDUP DALAM MASYARAKAT KEPELBAGAIAN: KAJIAN DALAM KALANGAN PELAJAR IPTA

Ummi Munirah Syuhada Mohamad Zan

Fakulti Pengurusan dan Muamalah,
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor, Malaysia
Email: ummi@kuis.edu.my

Mansor Mohd Noor

Institut Kajian Etnik (KITA)
Universiti Kebangsaan Malaysia
Email: mnmansor@ukm.edu.my

Wan Shahzlinda Shah Wan Shahar

Fakulti Pengurusan dan Muamalah,
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor, Malaysia
Email: wanshahzlinda@kuis.edu.my

Wan Suraya Wan Hassin

Fakulti Pengurusan dan Muamalah,
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor, Malaysia
Email: wansuraya@kuis.edu.my

ABSTRAK

Tahap kualiti hidup di Malaysia diukur berdasarkan Indeks Kualiti Hidup Malaysia (IKHM) seterusnya berkembang kepada Indeks Kesejahteraan Rakyat Malaysia (IKRM). Kajian ini menggunakan beberapa komponen yang terdapat dalam kedua-dua indeks dan diaplikasikan menjadi satu instrumen bagi mengukur tahap kesejahteraan hidup di kalangan pelajar tahun satu Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA). Lapan komponen yang terlibat telah dibahagikan mengikut dua komponen utama iaitu komponen kesejahteraan ekonomi dan komponen kesejahteraan sosial. Komponen kesejahteraan ekonomi terdiri daripada pendapatan dan pengagihan, pendidikan, pengangkutan dan komunikasi manakala bagi komponen kesejahteraan sosial terdiri daripada perumahan, keselamatan, alam sekitar dan penyertaan sosial. Oleh itu, kajian ini akan berupaya membentuk indeks kesejahteraan hidup semasa di kalangan pelajar IPTA khususnya.

Kata kunci: *kualiti hidup; kesejahteraan hidup; indeks*

1. PENGENALAN

Kualiti hidup dan kesejahteraan hidup adalah satu konsep yang saling melengkapi. Kualiti hidup biasanya diukur secara objektif dan kesejahteraan hidup diukur secara subjektif. Kemajuan sesebuah negara boleh diukur berdasarkan kualiti hidup rakyatnya yang bertambah secara berterusan. Indeks kesejahteraan hidup Malaysia 2012 secara keseluruhan dilihat meningkat dengan baik. Tahap kesejahteraan hidup masyarakat tidak dapat dilihat secara jelas

dalam skop yang lebih kecil iaitu peringkat belia. Justeru kertas kerja ini bertujuan untuk membincangkan kesejahteraan hidup dalam kalangan pelajar khususnya Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) dengan memfokus kepada domain ekonomi dan sosial.

2. KONSEP KESEJAHTERAAN HIDUP

Menurut Atchley (2004), kesejahteraan adalah perasaan bebas daripada tekanan, rasa gembira mengatasi rasa sedih dalam jangka masa panjang, perasaan positif dengan kehidupan dan memperoleh apa yang diinginkan seiring dengan matlamat. Billson (2005) pula merujuk kesejahteraan sebagai suatu keadaan optima yang diukur berdasarkan aspek kepuasan, keyakinan, ketahanan dan kesihatan fizikal. Costanza et al. (2007) berpendapat kesejahteraan adalah sebagai respon individu atau kumpulan terhadap kegembiraan, kepuasan hidup dan kebajikan manakala Bretones dan Gonzales (2011) menyatakan kesejahteraan sebagai satu konsep yang mampu menjelaskan pelbagai bentuk kesejahteraan seperti pekerjaan, kebendaan mahupun perkahwinan.

Oleh itu, kesejahteraan merupakan satu bentuk pengukuran kualiti hidup yang diukur secara psikologi atau dalaman yang melibatkan beberapa dimensi seperti kegembiraan, kepuasan hidup, harga diri, kecekapan diri, kehidupan berkeluarga, pekerjaan, pendidikan dan kewangan. (Magrabi et al., 1991; Atchley, 2004; Billson, 2005; Costanza et al., 2007; McLead, 2008; Bretones & Gonzales, 2011).

2.1 Indeks Kesejahteraan Hidup Malaysia (IKRM) 2012

Konsep kesejahteraan hidup ini secara rasmi telah digunakan oleh pihak pentadbiran bermula pada tahun 2012 dengan menggantikan konsep asal iaitu kualiti hidup. Indeks Kualiti Hidup Malaysia (IKHM) menjadi petunjuk utama dalam mengira tahap sosio ekonomi penduduk di Malaysia (Unit Perancang Ekonomi, 2013). Bagi konteks IKRM, kesejahteraan merujuk kepada pelbagai manfaat yang diperoleh dan dinikmati secara langsung atau tidak langsung serta menyumbang kepada kepuasan individu, keluarga dan masyarakat.

IKRM dibangunkan sebagai indeks komposit yang terdiri daripada indeks sub-komposit kesejahteraan ekonomi dan kesejahteraan sosial. Ini adalah untuk membezakan pencapaian kesejahteraan dari perspektif ekonomi dan sosial kerana kedua-duanya memberi kesan kesejahteraan yang berbeza. Indeks sub-komposit kesejahteraan ekonomi terdiri daripada lima komponen iaitu komunikasi, pendidikan, pendapatan dan pengagihan, pengangkutan dan persekitaran kerja. Sub-komposit kesejahteraan sosial terdiri daripada sembilan komponen iaitu perumahan, liburan, tadbir urus, keselamatan awam, penyertaan sosial, kebudayaan, kesihatan, alam sekitar dan keluarga.

Pretasi keseluruhan IKRM dari tahun 2000 sehingga 2012 menunjukkan bahawa dasar dan strategi pembangunan negara telah meningkatkan tahap kesejahteraan rakyat. Dalam tempoh ini, IKRM meningkat 25.4 mata atau 1.9% setahun seperti ditunjukkan dalam Rajah 1. Indeks sub-komposit kesejahteraan ekonomi meningkat 33.3 mata manakala sub-komposit kesejahteraan sosial meningkat 21.0 mata. Indeks sub-komposit kesejahteraan ekonomi mencatat kadar pertumbuhan 2.4% setahun berbanding dengan indeks sub-komposit kesejahteraan sosial 1.6%.

Rajah 1: Indeks Kesejahteraan Rakyat Malaysia, 2000-2012

3. PEMBINAAN INDEKS

Indeks Kesejahteraan Hidup dibentuk dengan menjumlahkan indeks untuk semua komponen yang digunakan bagi menggambarkan domain ekonomi dan indikator sosial. Bagi domain ekonomi, kajian ini hanya mengambil empat indikator daripada lima indikator yang terdapat dalam IKRM 2012 iaitu pengangkutan, komunikasi, pendidikan dan pendapatan dan pengagihan. Manakala bagi domain kesejahteraan sosial, daripada jumlah asal sembilan indikator, kajian ini hanya mengambil lima indikator untuk dikaji iaitu perumahan, keselamatan awam, penyertaan sosial, kesihatan dan alam sekitar. Berikut merupakan formula bagi pengiraan Indeks Kesejahteraan Hidup dan juga skala yang digunakan bagi pemahaman kajian ini.

- Skor indikator: $\bar{X}_{indikator} = \frac{\sum_{k=1} \left[\frac{Nilai\ Sebenar_k - Nilai\ Minimum_k}{Nilai\ Maksimum_k - Nilai\ Minimum_k} \right]}{n_{item}}$
- Skor domain: $\bar{X}_{domain} = \frac{\sum_{i=1} \bar{X}_{indikator.i}}{n_{indikator}}$
- Skor indeks: $\bar{X}_{indeks} = \frac{\sum_{d=1} \bar{X}_{domain.i}}{n_{domain}}$

4. DAPATAN KAJIAN

Jadual 1 menunjukkan profil responden yang terlibat dalam kajian ini. Sebanyak lapan buah universiti awam terlibat mengikut kluster yang telah ditetapkan oleh Kementerian Pengajian Tinggi Malaysia (KPT). Jumlah kesemua responden adalah seramai 894 orang pelajar. Majoriti pelajar adalah datang daripada golongan rendah dan pertengahan kerana ibu bapa masing-masing kebanyakannya berkerja sebagai petani, kerja kampung, buruh atau penjaja dengan pendapatan sebulan sebanyak RM1500 dan ke bawah. Komposisi etnik adalah menyamai komposisi etnik penduduk di Malaysia iaitu 53% Bumiputera, Cina 17% dan India 11%.

Kebanyakan pelajar juga telah mendapat pendidikan peringkat menengah di Sekolah Menengah Kebangsaan (SMK) dan majoriti pelajar tinggal di kawasan kampung.

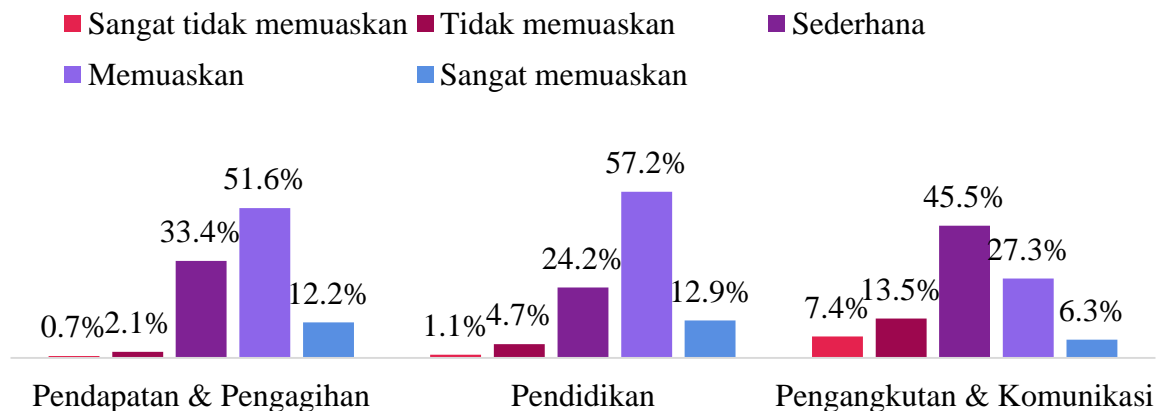
Universiti	Bilangan	Peratus	Etnik	Bilangan	Peratus
Universiti Penyelidikan (UP)-UTM	98	24.6	Bumiputera	473	53.0
Universiti Komprehensif-UMS	140	13.3	Bumiputera Sabah & Sarawak	163	18.4
Universiti Berfokus-UPSI, UTHM, UNIMAP, UMP, UNISZA, UMK	656	62.1	Cina	153	17.1
			India	98	11.0
			Lain-lain	6	0.7
Jumlah	894	100	Jumlah	893	100

Pekerjaan Ibu Bapa	Bilangan	Peratus	Jenis Pendidikan Sekolah Menengah	Bilangan	Peratus
Petani, Kerja kampung, Buruh, Penjaja	379	43.8	SMJK (C)	49	5.5
Teknikal, Guru, Kerani, Jurujual, Peruncit	374	43.2	SMK	711	79.5
Professional, Eksekutif, Pemborong, Pemilik Firma Industri	111	12.8	SMA	79	8.8
Pesara, suri rumah	2	0.2	Lain-lain	55	6.2
Jumlah	866	100	Jumlah	894	100

Pendapatan Ibu Bapa Sebulan	Bilangan	Peratus	Tempat Tinggal	Bilangan	Peratus
RM1500 dan ke bawah	424	47.5	Kampung	321	36.4
RM1501-RM3000	255	28.6	Pekan Kecil	137	15.5
RM3001-RM4500	99	11.1	Bandar Besar	180	20.4
RM4501-RM6000	71	8.0	Pekan Daerah	194	22.0
RM60001 dan ke atas	44	4.9	Ibu Negeri	51	5.8
Jumlah	893	100	Jumlah	883	100

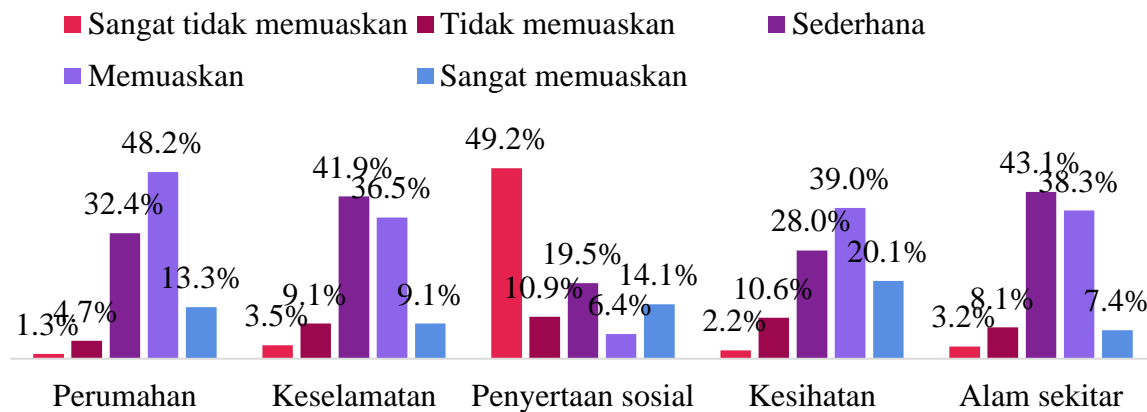
Jadual 1: Profil Responden

Dapatan kajian bagi domain ekonomi menunjukkan kebanyakan indikator berada pada tahap memuaskan dan sederhana seperti yang ditunjukkan dalam Rajah 2. Bagi indikator pendapatan dan pengagihan, sebanyak 51.6% berada pada tahap memuaskan manakala bagi indikator pendidikan juga berada pada tahap memuaskan dengan peratusan sebanyak 57.2. Indikator pengangkutan dan komunikasi menunjukkan berada pada tahap sederhana dan ini menunjukkan pelajar masih belum berpuas hati dengan apa yang telah disediakan oleh pihak kerajaan.

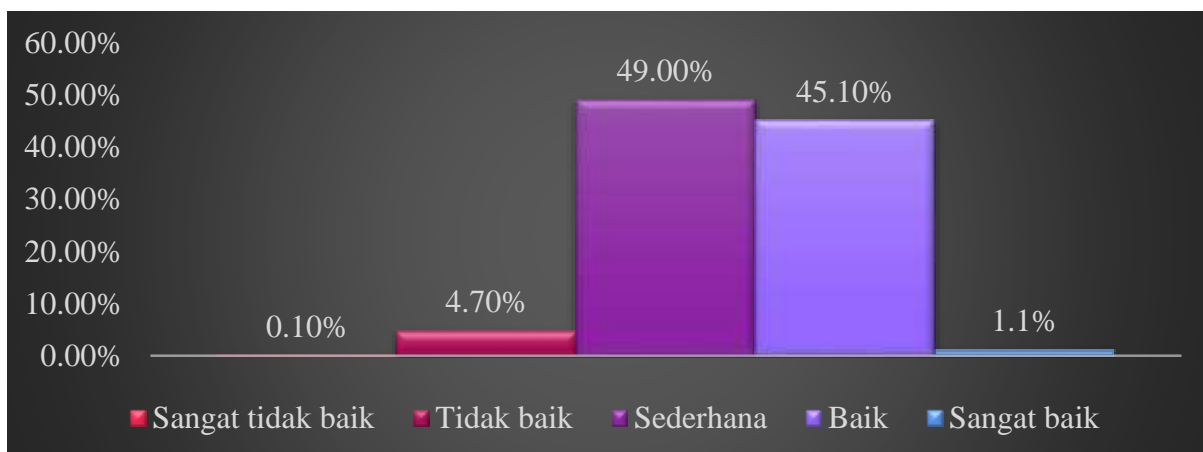
Rajah 2: Domain Ekonomi

Rajah 3 pula menunjukkan indikator perumahan dan kesihatan berada pada tahap memuaskan dengan nilai peratusan sebanyak 48.2 dan 39.0. Bagi alam sekitar dan keselamatan berada pada tahap sederhana manakala hanya penyertaan sosial yang berada pada skala sangat tidak memuaskan. Ini berikutan kurangnya penglibatan pelajar dalam aktiviti berpersatuan yang terdapat di universiti masing-masing.

Rajah 3: Domain Kesejahteraan Sosial

Setelah nilai bagi setiap domain dikira, maka terhasil pula Indeks Kesejahteraan Hidup dalam kalangan pelajar IPTA seperti dalam Rajah 4.. Secara keseluruhan, 49% berada pada tahap sederhana dan 45.1% berada pada tahap baik. Jika penglibatan sosial ditingkatkan serta indikator yang berada pada tahap sederhana ditambah baik, maka nilai Indeks Kesejahteraan Hidup ini juga akan meningkat seterusnya berada pada tahap baik.

Rajah 4: Indeks Kesejahteraan Hidup

5. KESIMPULAN

Indeks kesejahteraan hidup pelajar IPTA berada pada tahap sederhana. Keputusan ini selari dengan apa yang dibentangkan oleh Kementerian Belia dan Sukan iaitu Indeks Belia Malaysia 2015 berada pada tahap sederhana dengan nilai skor sebanyak 70.22. Indikator hubungan sosial bermasalah disebabkan pelajar kurang melibatkan diri atau menyertai sebarang persatuan atau menyertai aktiviti-aktiviti persatuan dengan nilai 72% menyatakan tidak menyertai sebarang kumpulan/pertubuhan/persatuan, 64.5% tidak menyertai aktiviti-aktiviti persatuan dan 31.3% tidak meluangkan masa untuk aktiviti atau kerja sukarela. Oleh itu, formula bagi mengkaji penglibatan masyarakat perlu distruktur semula dengan mengkategorikan nilai penyertaan sosial itu sendiri. Implikasi kajian menyarankan agar faktor-faktor yang mempengaruhi tahap kesejahteraan hidup pelajar diselidiki secara lebih mendalam memandangkan mereka ini mempunyai potensi besar dalam mencorak pembangunan negara pada masa hadapan.

RUJUKAN

- Unit Perancang Ekonomi. (2013). Laporan Kesejahteraan Rakyat Malaysia 2013. Putrajaya. Jabatan Perdana Menteri.
- Atchley RC (2004). *Social forces and aging: An introduction to social gerontology, 10th edition*. Thomson Learning, United States.
- Billson JM. (2005). The complexities and defining female well-being. In: Billson JM, Fluehr-Lobban C. *Female well-being*. Zed Books Ltd. London.
- Bretones FD & Gonzales MJ. (2011). Subjective and accupational well-being in a sample of Mexican workers. *Social Indicator Research*, 100, 273-285.
- Costanza R., Fisher B., Ali S., et al. (2007). Quality of life: An approach integrating opportunities, human needs and subjective well-being. *Ecological Economics*, 161, 267-276.
- Magrabi FM., Chung D., Cha SS., Yang S. (1991). *The economics of household consumption*. Praeger Publishers. New York.
- McLead DM. (2008). Quality of life indicators. In: Lavrakas PJ (ed). *Eyclopedia of survey research methods*, 2, 651-652. Sage Publication Inc., Thousand Oaks, CA.